

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1ECdo/9/2014
Identifikačné číslo spisu:	3208201965
Dátum vydania rozhodnutia:	10.12.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:3208201965.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej Slovenskej konsolidačnej a.s., so sídlom v Bratislave, Cintorínska 21, IČO : 35 776 005, proti povinnej E. bývajúcej v F., o vymoženie 2 313,42 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 Er 220/2008, o dovolaní oprávnenej proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 8. októbra 2013 sp. zn. 8 CoE 49/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 8. októbra 2013 sp. zn. 8 CoE 49/2013 ako aj uznesenie Okresného súdu Bánovce nad Bebravou z 20. mája 2013 č. k. 3 Er 220/2008-104 a vec vracia Okresnému súde Bánovce nad Bebravou na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Súdnu exekútorovi bol 29. júla 2008 doručený návrh Všeobecnej zdravotnej poisťovne (predchodkyne oprávnenej) na vykonanie exekúcie na základe Platobného výmeru číslo 2344/2004/A a číslo 2344/2004/B z 7. mája 2004 (ďalej len „exekučný titul“), ktorými bola povinnému S. uložená povinnosť zaplatiť oprávnenej nedoplatok na poistnom, poplatok z omeškania a trovy konania v celkovej sume 69 694,- Sk.

Okresný súd Bánovce nad Bebravou 15. augusta 2008 poveril súdneho exekútora vykonaním exekúcie [§ 45 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“)].

Uznesením z 20. mája 2013 č. k. 3 Er 220/2008-104 Okresný súd Bánovce nad Bebravou exekúciu vyhlásil za neprípustnú a zastavil podľa § 57 ods. 1 písm. g/ Exekučného poriadku a súdnu exekútorovi nepriznal náhradu trov. V odôvodnení poukázal na to, že ustanovenie § 37 Exekučného poriadku jednoznačne určuje, kto je účastníkom konania a že v exekúcii pri prechode alebo prevode práv alebo povinností možno pokračovať iba v prípade rozhodnutia súdu o zmene účastníka. V danom prípade v priebehu exekučného konania povinný zomrel, osvedčením o dedičstve č. k. 1 D 118/2012-100 z 16. januára 2013 nadobudla dedičstvo manželka povinného, došlo teda k prechodu povinností povinného na dedičku. K zmene účastníkov konania na základe návrhu súdneho exekútora nedošlo,

pretože takýto návrh nebol podaný, exekúcia sa stala neprípustnou z dôvodu, že povinný nemá spôsobilosť mať práva a povinnosti a spôsobilosť byť účastníkom konania.

Na odvolanie oprávnenej Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací uznesením z 8. októbra 2013 sp. zn. 8 CoE 49/2013 napadnuté uznesenie potvrdil. Rozhodnutie odôvodnil vecnou správnosťou záveru súdu prvého stupňa, že na ďalší postup v exekúcii po prechode práv a povinností z exekučného titulu, súdny exekútor bol povinný podať návrh na zmenu účastníka konania, aby exekučný súd mohol vydať rozhodnutie, ktorým by zmenu účastníka konania pripustil v zmysle § 37 Exekučného poriadku.

Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadla oprávnená dovolaním, v ktorom žiadala zrušiť rozhodnutia súdov oboch nižších stupňov a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, lebo súdy v danom prípade a/ svoje rozhodnutia založili na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), b/ odňali oprávnenej možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že odmietli vykonať exekučný titul, ktorý nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť, c/ ten kto v konaní vystupoval ako účastník konania nemal spôsobilosť byť účastníkom konania (§ 237 písm. b/ O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas oprávnená zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 veta druhá O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovolanie možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je prípustné dovolanie, sú vymenované v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Uznesenie odvolacieho súdu, ktoré napadla oprávnená dovolaním, nemá znaky žiadneho z vyššie uvedených uznesení. Dovolanie oprávnenej preto podľa ustanovení § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

Prípustnosť dovolania oprávnenej by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. K týmto vadám prihliada dovolací súd - ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom - z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). Existenciu väd konania uvedených v ustanovení § 237 O.s.p. dovolateľka tvrdila, a to konkrétne vadu uvedenú pod písm. b/ a f/. Podľa názoru dovolateľky konanie trpí vadou zmätočnosti z dôvodu, že ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania (§ 237 písm. b/ O.s.p.) a že nesprávnym rozhodnutím exekučného súdu o zastavení exekúcie oprávnenej ako účastníčke konania v konečnom dôsledku bolo odopreté právo na výkon vykonateľného rozhodnutia, čo treba považovať za odmietnutie spravodlivosti (§ 237 písm. f/).

Nevyhnutným predpokladom účasti v konaní je spôsobilosť byť účastníkom konania, alebo tzv. procesná subjektivita. Procesná subjektivita je spôsobilosť byť nositeľom procesných práv a povinností. Občiansky súdny poriadok pri jej definovaní v zásade vychádza z hmotnoprávneho pojmu právna subjektivita, keď stanovuje, že procesnú subjektivitu má každý, kto má právnu subjektivitu (spôsobilosť mať práva a povinnosti) podľa hmotného práva. Hmotnoprávna spôsobilosť mať práva a povinnosti fyzických osôb vzniká narodením a zaniká smrťou fyzickej osoby, prípadne vyhlásením za mŕtveho. Ak po začatí súdneho konania účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania (§ 19 O.s.p.), postup súdu upravuje ustanovenie § 107 O.s.p. Je vecou súdu, aby podľa povahy veci posúdil, či smrť účastníka bráni ďalšiemu pokračovaniu v konaní alebo či v ňom možno pokračovať s právnymi nástupcami zomrelého účastníka konania. Procesnými nástupcami zomrelého účastníka konania sa stávajú jeho dedičia.

Podľa § 103 O.s.p. súd kedykoľvek za konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania). Toto ustanovenie ukladá súdu povinnosť v každom štádiu konania prihliadať na to, či sú splnené zákonom stanovené podmienky (procesné podmienky konania) na to, aby súdne konanie mohlo prebehnúť a súd mohol rozhodnúť. Zo spisu vyplýva, že povinný S.

zomrel XX. apríla XXXX. Odvolací súd vec prejednal a rozhodol 8. októbra 2013, kedy už tento účastník nemal spôsobilosť byť účastníkom konania. Pokiaľ odvolací súd považoval zomrelého S. naďalej za účastníka konania, vykazuje jeho postup znaky procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p., na ktorú bolo potrebné vziať zreteľ. Uvedená vada zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale tiež jeho opodstatnenosť. V prípade, že v konaní dôjde k vade takejto povahy, treba napadnuté rozhodnutie zrušiť.

Pokiaľ ide o namietanú vadu podľa § 237 písm. f/ O.s.p., t. j. že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, treba uviesť, že odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníkov občianskeho súdneho konania a že takýto postup súdu zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (porovnaj napr. III. ÚS 156/06, III. ÚS 331/04, II. ÚS 174/04). Z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky tiež vyplýva, že nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Všeobecné súdy musia dbať na to, aby zabezpečili taký prístup k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný. Zastavenie súdnej exekúcie všeobecným súdom bez preukázania takýchto okolností spôsobuje porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 143/02 z 2. novembra 2002).

Podľa § 37 ods. 3 Exekučného poriadku proti inému než tomu, kto je v rozhodnutí označený ako povinný, alebo v prospech iného než toho, kto je v rozhodnutí označený ako oprávnený, možno vykonať exekúciu, len ak sa preukázalo, že naňho prešla povinnosť alebo právo z exekučného titulu podľa § 41. Ak nastanú skutočnosti, na ktorých základe dochádza k prevodu alebo prechodu práv a povinností vyplývajúcich z exekučného titulu, sú účastníci konania povinní bez zbytočného odkladu písomne oznámiť tieto skutočnosti exekútorovi. Oznámenie musí byť doložené listinou preukazujúcou prevod alebo prechod práv alebo povinností. Návrh na pripustenie zmeny účastníkov konania je exekútor povinný súdu doručiť v lehote 14 dní odo dňa, keď sa o týchto skutočnostiach dozvedel. Súd rozhodne do 60 dní od doručenia návrhu uznesením. Rozhodnutie sa doručí exekútorovi, oprávnenému a povinnému, ktorí sú označení v exekučnom titule, a tomu účastníkovi, na ktorého právo alebo povinnosť prešla.

Exekučný poriadok za účastníkov exekučného konania označuje oprávneného a povinného. Oprávnený a povinný je spravidla totožný s nositeľmi hmotnoprávneho vzťahu vyplývajúceho z exekučného titulu podľa § 41 Exekučného poriadku. Exekučný poriadok exepresis verbis upravuje, že exekúciu možno uskutočniť iba vtedy „Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie ...“ Na zodpovedanie otázky kto je povinný, je potrebné hľadať odpoveď v rozhodnutí, ktoré ukladá účastníkovi súdneho konania nejakú povinnosť. V zásade platí, že exekúciu možno vykonať iba voči tomu, komu sa v rozhodnutí uložila nejaká povinnosť. V praxi však nemožno vylúčiť prechod povinnosti alebo práva z exekučného titulu na inú fyzickú alebo právnickú osobu, prípadne aj na štát. K prechodu práv a povinností dochádza na základe právneho nástupníctva, ktorého následkom je buď to, že do všetkých práv a povinností pôvodného subjektu nastupuje iná osoba (univerzálna sukcesia - prichádza do úvahy, ak právny predchodca zaniká) alebo zmena subjektu nastáva len u niektorých práv a povinností (singulárna sukcesia). U fyzickej osoby k právnomu nástupníctvu dochádza smrťou poručiťľa, pričom na dediča prechádzajú zásadne všetky práva a povinnosti poručiťľa (neprechádzajú iba tie, ktoré smrťou zanikajú alebo prechádzajú na ďalšie subjekty inak, než podľa dedičského práva). To znamená, že predmetom dedičského nástupníctva sú nielen práva, ale aj povinnosti, t. j. aj poručiťľove dlhy a ďalej, že táto okolnosť, keďže ide o prípad univerzálnej sukcesie, vyvoláva automaticky aj procesnoprávne nástupníctvo, ktoré nevyžaduje, aby exekučný súd rozhodoval o pripustení tejto zmeny. Terajšia právna prax všeobecne akceptuje názor, že v prípade, ak oprávnený v exekučnom konaní má exekučný titul ukladajúci povinnosť fyzickej osobe, ktorá po vydaní exekučného titulu zomrela, je možné prechod povinnosti (dlhu) z exekučného titulu v zmysle § 37 ods. 3 Exekučného poriadku z poručiťľa na dediča

preukázať rozhodnutím o dedičstve po poručiťovi, hoci aj tento dlh nebol v rozhodnutí v súpise pasív dedičstva uvedený (univerzálna sukcesia v zmysle § 107 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 470 Občianskeho zákonníka). Ustanovenie § 37 ods. 3 Exekučného poriadku nemožno považovať za takú úpravu procesného nástupníctva, ktorá by svojou komplexnosťou vylučovala použitie § 107 ods. 1 O.s.p. Predmetné ustanovenie Exekučného poriadku má na zreteli len hmotnoprávne zmeny na strane oprávneného alebo povinného. Na procesné nástupníctvo v exekučnom konaní sa teda vzťahujú všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (s tou výnimkou, že exekučné konanie nemožno podľa § 36 ods. 5 Exekučného poriadku prerušiť z dôvodu, že povinný zomrel). Ak dochádza v exekučnom konaní k právnemu nástupníctvu v dôsledku smrti povinného, vstupujú do tohto konania právni nástupcovia povinného, ktorých musí súdny exekútor a následne exekučný súd pri rozhodovaní zistiť z úradnej povinnosti (porovnaj tiež obdobné právne názory publikované v odbornej právnickej literatúre, napríklad v publikácii JUDr. Jaroslav Krajčo, Exekučný poriadok, Komentár, Eurounion 2009, str. 102).

V preskúmvanej veci odvolací súd v rozpore s vyššie uvedeným nevzal na zreteľ všetky procesnoprávne dôsledky toho, že v danom prípade povinný, ktorý v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania a došlo k hmotnoprávnej sukcesii manželky do práv zomrelého povinného a v nadväznosti na to exekúciu vyhlásil za neprípustnú a exekúciu zastavil podľa § 57 ods. 1 písm. g/ Exekučného poriadku, hoci procesné predpoklady pre tento postup neboli dané. Postupom odvolacieho súdu teda došlo k odňatiu možnosti oprávneného konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Vzhľadom na to, že procesná vada konania uvedená v § 237 O.s.p. zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho opodstatnenosť (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), zrušil najvyšší súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu (§ 243b O.s.p.). Keďže aj uznesenie súdu prvého stupňa má vady, pre ktoré bolo potrebné v dovolacom konaní zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu, zrušil dovolací súd aj uznesenie súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.